

Wersja zanonimizowana

Tłumaczenie

C-655/23-1

Sprawa C-655/23

Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym

Data wpływu:

7 listopada 2023 r.

Oznaczenie sądu odsyłającego:

Bundesgerichtshof (Niemcy)

Data wydania postanowienia o wystąpieniu z wnioskiem o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym:

26 września 2023 r.

Strona powodowa, strona wnosząca skargę rewizyjną i druga strona postępowania rewizyjnego:

IP

Strona pozwana, druga strona postępowania rewizyjnego i strona wnosząca skargę rewizyjną:

Quirin Privatbank AG

[...]

BUNDESGERICHTSHOF (trybunał federalny, Niemcy)

POSTANOWIENIE

[...]

z dnia

26 września 2023 r.

w sprawie

IP, [...],

strona powodowa, strona wnosząca skargę rewizyjną i druga strona postępowania
rewizyjnego,

[...]

przeciwko

Quirin Privatbank AG, [...] Berlin,

strona pozwana, druga strona postępowania rewizyjnego i strona wnosząca skargę
rewizyjną,

[...]

VI izba cywilna Bundesgerichtshof (trybunału federalnego, Niemcy) po
przeprowadzeniu rozprawy w dniu 11 lipca 2023 r. [...]

postanowiła, co następuje:

I. Postępowanie zostaje zawieszono.

II. Do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej kieruje się następujące pytania prejudycjalne dotyczące wykładni rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólnego rozporządzenia o ochronie danych, zwanego dalej „RODO”, Dz.U. UE L 119 z dnia 4 maja 2016 r., s. 1):

1. a) Czy wykładni art. 17 RODO należy dokonywać w ten sposób, że osobie, której dane osobowe zostały ujawnione przez administratora w sposób niezgodny z prawem poprzez ich przekazanie, przysługuje wobec administratora roszczenie o zaniechanie ponownego bezprawnego przekazania tych danych, jeżeli nie żąda ona od administratora usunięcia danych?
- b) Czy takie roszczenie o zaniechanie może wynikać (również) z art. 18 RODO lub z innego przepisu RODO?

2. W wypadku udzielenia na pytania 1a) lub 1b) odpowiedzi twierdzącej:

- a) Czy roszczenie o zaniechanie w świetle prawa Unii przysługuje tylko wtedy, kiedy w przyszłości należy obawiać się kolejnych naruszeń wynikających z RODO praw osoby, której dane dotyczą (ryzyko ponowienia)?

- b) Czy istnieje ewentualnie domniemanie ryzyka ponowienia ze względu na występujące już naruszenie RODO?
3. W wypadku udzielenia na pytania 1a) i 1b) odpowiedzi przeczącej:

Czy wykładni art. 84 w związku z art. 79 RODO należy dokonywać w ten sposób, że pozwalają one sądowi krajowemu przyznać osobie, której dane osobowe zostały ujawnione przez administratora w sposób niezgodny z prawem poprzez ich przekazanie – oprócz odszkodowania za szkodę majątkową lub niemajątkową zgodnie z art. 82 RODO oraz roszczeń wynikających z art. 17 i art. 18 RODO – również roszczenie wobec administratora o zaniechanie ponownego niezgodnego z prawem przekazania tych danych na podstawie prawa krajowego?

4. Czy wykładni art. 82 ust. 1 RODO należy dokonywać w ten sposób, że aby przyjąć wystąpienie szkody niemajątkowej w rozumieniu tego przepisu, wystarczą same negatywne emocje takie jak np. gniew, złość, niezadowolenie, zmartwienie i strach, które same w sobie stanowią część ogólnego ryzyka życiowego i często towarzyszą ludziom na co dzień? Czy też dla przyjęcia wystąpienia szkody konieczny jest negatywny skutek wobec osoby fizycznej, której dane dotyczą, wykraczający poza te uczucia?
5. Czy wykładni art. 82 ust. 1 RODO należy dokonywać w ten sposób, że przy ustalaniu wysokości szkody niemajątkowej podlegającej naprawieniu istotne kryterium stanowi stopień winy administratora lub podmiotu przetwarzającego czy też ich pracowników?
6. W wypadku udzielenia na pytania 1a), 1b) lub 3 odpowiedzi twierdzącej:

Czy wykładni art. 82 ust. 1 RODO należy dokonywać w ten sposób, że przy ustalaniu wysokości szkody niemajątkowej podlegającej naprawieniu jako kryterium ograniczające zakres roszczenia można uwzględnić to, że osobie, której dane dotyczą, oprócz roszczenia o odszkodowanie przysługuje także roszczenie o zaniechanie?

Uzasadnienie:

- 1 I. Stan faktyczny i postępowanie główne
- 2 Powód pozywa stronę pozwaną o zaniechanie i odszkodowanie za szkodę niemajątkową z powodu przekazania danych osobowych.
- 3 1. Powód brał udział w prowadzonym przez pozwaną Privatbank procesie rekrutacyjnym, odbywającym się poprzez portal internetowy Xing. W toku tego procesu w dniu 23 października 2018 r. pracownica strony pozwanej wysłała poprzez dostępny na portalu komunikator wiadomość przeznaczoną wyłącznie dla powoda również do osoby trzeciej, nieuczestniczącej w procesie rekrutacyjnym. Wiadomość ta miała następującą treść:

„Szanowny Panie [IP]! Mam nadzieję, że dobrze się Pan miewa! Nasz kierownik – Pan R[...] – uważa, że Pana profil handlowca jest bardzo interesujący. Niestety nie możemy jednak sprostać Pana oczekiwaniom płacowym. Kierownik może zaoferować 80 000 + wynagrodzenie zmienne. Czy wobec powyższego byłoby to dla Pana nadal interesujące? Cieszę się na wiadomość od Pana i życzę, aby wtorek się dla Pana dobrze rozpoczął. Pozdrawiam serdecznie, I[...] J[...]”

- 4 Wspomniana osoba trzecia, która jakiś czas temu pracowała z powodem w tym samym holdingu i stąd go знаła, przekierowała do niego tę wiadomość, pytając, czy to wiadomość do niego i czy szuka pracy.
- 5 2. Powód podnosi, że poniesiona przez niego szkoda – niemajątkowa – nie polega na abstrakcyjnej utracie kontroli nad ujawnionymi danymi, lecz na tym, że obecnie przynajmniej jeszcze jedna osoba, która zna powoda oraz potencjalnych i byłych pracodawców, posiada wiedzę o okolicznościach, które podlegają dyskrecji. Należy się jego zdaniem obawiać, że wspomniana osoba trzecia, pracująca w tej samej branży, przekazała dalej dane zawarte w wiadomości lub też wiedząc o nich, mogła zapewnić sobie przewagę jako konkurent ubiegający się o ewentualne miejsca pracy w ramach procesu rekrutacyjnego. Ponadto powód odbiera „porażkę” w negocjacjach w sprawie wynagrodzenia jako upokorzenie, o którym nie informowałby osób trzecich, w szczególności potencjalnych konkurentów.
- 6 Powód zażądał, by sąd zobowiązał stronę pozwaną do zaniechania w przyszłości przetwarzania względnie zlecenia przetwarzania dotyczących go danych osobowych, związanych z ubieganiem się przez niego o pracę, jeżeli odbywa się to tak, jak miało to miejsce w wypadku wiadomości wysłanej poprzez portal Xing do Pana F.W. w dniu 23 października 2018 r., oraz wypłacenia mu odszkodowania za szkodę niemajątkową w wysokości przynajmniej EUR 2500.
- 7 3. Landgericht (sąd krajowy, Niemcy) częściowo uwzględnił powództwo, zgodnie z żądaniem powoda zobowiązał stronę pozwaną do zaniechania i przyznał powodowi kwotę w wysokości EUR 1000, powiększoną o odsetki. W związku ze środkiem odwoławczym wniesionym przez stronę pozwaną Oberlandesgericht (wyższy sąd krajowy, Niemcy) zmienił wyrok Landgericht (sądu krajowego) w odniesieniu do dochodzonego roszczenia o odszkodowanie za szkodę niemajątkową, oddalając powództwo w tym zakresie.
- 8 Sąd odwoławczy uznał, że na podstawie art. 17 ust. 1 RODO powodowi przysługuje wobec strony pozwanej roszczenie o zaniechanie przetwarzania jego danych osobowych w sposób, w jaki miało to miejsce w wypadku wiadomości stanowiącej przedmiot sporu. Stwierdził, że istnieje wymagane ryzyko ponownienia naruszenia. Powodowi ma natomiast nie przysługiwać roszczenie odszkodowawcze w świetle art. 82 RODO, ponieważ nie wykazano w żadnym razie, że powód poniósł szkodę. Doszło wprawdzie do naruszenia przepisów o ochronie danych w związku z przekazaniem danych osobowych osobie trzeciej nieuczestniczącej w procesie rekrutacyjnym, ale oprócz stwierdzonego naruszenia

przesłanką wypłaty odszkodowania pieniężnego jest wykazanie konkretnej szkody, również niemajątkowej. Powód takiej szkody nie wykazał. W swojej argumentacji wykazał jedynie naruszenie przepisów o ochronie danych. Nawet gdyby założyć „upokorzenie”, nie należy uznawać go za szkodę niemajątkową.

9 Powód wniósł na ten wyrok skargę rewizyjną, którą sąd odwoławczy dopuścił, i w której podtrzymuje swoje roszczenia w pełnym zakresie. Strona pozwana w swojej skardze rewizyjnej żąda z kolei oddalenia powództwa w całości.

10 II. Przepisy prawa krajowego, które mogą znajdować zastosowanie w niniejszej sprawie

1. Artykuł 2 Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland (ustawy zasadniczej Republiki Federalnej Niemiec, zwanej dalej „GG”):

„Artykuł 2

(1) „Każdy ma prawo do swobodnego rozwoju swojej osobowości, o ile nie narusza praw innych osób i nie wykracza przeciwko porządkowi konstytucyjnemu lub nakazom moralnym.

(2) [...]”

2. Paragraf 253 Bürgerliches Gesetzbuch (kodeksu cywilnego, Niemcy; zwanego dalej „BGB”):

„Paragraf 253 Szkoda niemajątkowa

(1) Zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną szkodę niemajątkową można dochodzić jedynie w przypadkach przewidzianych w ustawie.

(2) Jeżeli odszkodowanie przysługuje z tytułu uszkodzenia ciała, rozstroju zdrowia, pozbawienia wolności lub naruszenia wolności seksualnej, można także dochodzić słusznego zadośćuczynienia pieniężnego za szkodę niemajątkową”.

3. Paragraf 823 BGB:

„Paragraf 823 Obowiązek naprawienia szkody

(1) Kto z winy umyślnej albo nieumyślnej bezprawnie narusza prawo do życia, nietykalność cielesną, zdrowie, wolność, własność lub jakiegokolwiek inne prawo drugiej osoby, zobowiązany jest do naprawienia wynikłej z tego szkody.

(2) Ten sam obowiązek dotyczy tego, kto narusza ustawę mającą na celu ochronę drugiej osoby. Jeżeli zgodnie z treścią ustawy jej naruszenie jest możliwe również bez winy, obowiązek naprawienia szkody występuje tylko w przypadku winy”.

4. Paragraf 1004 BGB (stosowany w niniejszej sprawie odpowiednio do naruszenia praw bezwzględnych w rozumieniu § 823 ust. 1 BGB lub naruszenia prawa mającego na celu ochronę innej osoby w rozumieniu § 823 ust. 2 BGB):

„Paragraf 1004 Powództwo negatoryjne

(1) Jeśli własność zostaje zakłócona, inaczej niż przez wywłaszczenie lub zatrzymanie posiadania rzeczy, właściciel może żądać od zakłócającego przywrócenia stanu poprzedniego. Jeżeli należy obawiać się, że wystąpią dalsze zakłócenia, właściciel może żądać zaniechania dalszych naruszeń.

(2) ...”

11 III. W przedmiocie kierowanego do Trybunału wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym

12 Powodzenie skarg rewizyjnych stron zależy od wykładni prawa Unii.

13 1. W przedmiocie zastosowania prawa Unii

14 a) Ogólne rozporządzenie o ochronie danych znajduje zastosowanie pod względem czasowym (art. 99 ust. 2 RODO) i miejscowym (art. 3 ust. 1 RODO). Rozporządzenie to znajduje zastosowanie również pod względem przedmiotowym (art. 2 ust. 1 RODO). Wiadomość stanowiąca przedmiot sporu zawierała dane osobowe w rozumieniu art. 4 pkt 1 RODO w związku z podaniem nazwiska powoda, płci wynikającej ze zwrotu „pan”, informacji o toczącym się postępowaniu rekrutacyjnym, stosunku strony pozwanej do zgłoszenia powoda oraz jego oczekiwań płacowych, pośrednio ujawnionych co do rzędu wielkości. Informacje te dotyczyły bowiem osoby fizycznej zidentyfikowanej lub możliwej do zidentyfikowania przez stronę pozwaną (będącą administratorem przetwarzającym dane w rozumieniu art. 4 pkt 7 RODO), która dysponowała danymi kontaktowymi oraz życiorysem powoda. Przesłanie wiadomości przez pracownicę strony pozwanej za pomocą komunikatora na portalu internetowym do osoby trzeciej stanowi (częściowo) zautomatyzowane przetwarzanie danych osobowych w postaci wymienionego jako przykład w art. 4 pkt 2 RODO ujawnienia poprzez przesłanie.

15 b) Strona pozwana naruszyła przepisy ogólnego rozporządzenia o ochronie danych. Sąd odwoławczy słusznie uznał, że zakwestionowane przetwarzanie danych osobowych powoda przez stronę pozwaną było niezgodne z prawem w świetle art. 6 ust. 1 RODO, a w szczególności powód nie wyraził na nie zgody. Strona pozwana nie podnosi zresztą, że przetwarzanie było zgodne z prawem w świetle tego przepisu.

16 2. W przedmiocie pytań prejudycjalnych 1a) i 1b)

17 „1a) [...]

- 18 1b) [...]”
- 19 Powód nie żąda usunięcia swoich danych osobowych przetwarzanych z naruszeniem RODO, lecz chce prewencyjnie zapobiec ponownemu niezgodnemu z prawem przetwarzaniu w drodze powództwa negatoryjnego. To, czy powód może oprzeć to żądanie na art. 17 ust. 1 RODO, jak przyjął sąd odwoławczy, budzi wątpliwości. Pytanie to ma znaczenie dla rozstrzygnięcia niniejszego sporu prawnego, a nie zostało wyjaśnione w orzecznictwie Trybunału, ani też nie da się niezależnie od niego udzielić na nie jasnej odpowiedzi.
- 20 a) W przypadkach, w których powód pozywał operatorów wyszukiwarek internetowych również o zaniechanie naruszenia w związku z żądaniem usunięcia określonych linków będących wynikami wyszukiwania, sąd odsyłający przyjmował jednak, że ustanowione w art. 17 ust. 1 RODO „prawo do usunięcia danych” już ze względu na same warunki techniczne zakwestionowanego przetwarzania danych – ostatecznie niemożliwe do skontrolowania przez osobę, której dane dotyczą, a poza tym podlegające ciągłemu rozwojowi w ramach postępu – nie powinno być ograniczane do prostego usunięcia danych, lecz niezależnie od wykonania w aspekcie technicznym obejmuje również żądanie zaniechania ponownego wyświetlania linków przez wyszukiwarkę (zob. wyroki sądu odsyłającego: z dnia 27 lipca 2020 r., VI ZR 405/18, DE:BGH:2020:270720:UVIZR405.18.0, BGHZ 226, 285 pkt 1, 17, 35; z dnia 23 maja 2023 r., VI ZR 476/18, DE:BGH:2023:230523UVIZR476.18.0, juris pkt 28). Najwyraźniej z takiego założenia wyszedł również Trybunał w wyroku z dnia 8 grudnia 2022 r. w sprawie C-460/20 (zob. wyrok Trybunału, [...] pkt 82 i nast.). W związku z powyższym sąd odsyłający uznał wynikające z art. 17 ust. 1 RODO roszczenie o zaniechanie za możliwe również w przypadkach, w których powodowie oprócz usunięcia swoich danych osobowych z bazy danych portalu publikującego opinie klientów żądali też zaniechania publikacji dotyczącego ich profilu na tym portalu (zob. wyroki sądu odsyłającego z dnia 12 października 2021 r., VI ZR 489/19, DE:BGH:2021:121021UVIZR489.19.0, BGHZ 231, 263, pkt 3, 10; z dnia 13 grudnia 2022 r., VI ZR 54/21, DE:BGH:2022:131222UVIZR54.21.0, AfP 2023, 149, pkt 3 i nast., pkt 40).
- 21 b) Nie wyjaśnia to jednak jeszcze, czy art. 17 RODO wchodzi w grę jako podstawa roszczenia również wtedy, kiedy osoba, której dane osobowe przetwarzano niezgodnie z prawem, nie żąda usunięcia tych danych, lecz jak w niniejszej sprawie – wraz z żądaniem naprawienia powstałej szkody niemajątkowej – chciałaby wyłącznie prewencyjnie zapobiec ponownie grożącemu naruszeniu RODO tego samego rodzaju. Nawet jeśli art. 17 RODO w świetle swojego brzmienia nie przewiduje takiego prawa do zaniechania, za udzieleniem na to pytanie odpowiedzi twierdzącej mogłoby przemawiać to, że administrator może co do zasady spełnić żądanie zaniechania w ten sposób, że usunie dane przetwarzane niezgodnie z prawem i tym samym wykluczy ponowne naruszenie RODO tego samego rodzaju. Jeżeli osoba, której dane dotyczą, nie zgadza się na usunięcie, przysługują jej prawa, o których mowa w art. 18 RODO [zob. art. 18 ust. 1 lit. b) RODO]. W tym wypadku nasuwa się pytanie, czy prawo

osoby, której dane dotyczą, do ograniczenia przetwarzania zgodnie z art. 18, art. 4 pkt 3 RODO obejmuje także roszczenie o zaniechanie w rozumieniu powyższych rozważań. To, czy z przepisów RODO – ewentualnie również przy uwzględnieniu art. 79 RODO – wynika oparte na prawie Unii roszczenie o zaniechanie również w odniesieniu do stanów faktycznych innych niż te, które przedstawiono powyżej i które były już przedmiotem rozstrzygnięć sądów najwyższego szczebla, jest kwestią sporną w orzecznictwie i doktrynie [...] [odesłanie do krajowej doktryny].

22 3. W przedmiocie drugiego pytania prejudycjalnego

23 „W wypadku udzielenia na pytania 1a) lub 1b) odpowiedzi twierdzącej:

24 a) [...]

25 b) [...]”

26 Roszczenie o zaniechanie oparte na naruszeniu prawa, które miało już miejsce, ale skierowane w przyszłość wymaga w świetle prawa krajowego, aby w przyszłości należało się obawiać dalszych naruszeń prawa powoda, a więc aby istniało ryzyko ponowienia, przy czym ze względu na naruszenie, które miało już miejsce, istnieje w tym zakresie domniemanie faktyczne, które strona przeciwna może jednak obalić (utrwalone orzecznictwo; zob. w kwestii roszczenia o zaniechanie przy naruszeniu prawa do informacyjnego samostanowienia w świetle odpowiednio stosowanego § 1004 ust. 1 zdanie drugie BGB, § 823 ust. 1 BGB, art. 2 ust. 1 GG przed wejściem w życie RODO wyrok sądu odsyłającego z dnia 15 września 2015 r., VI ZR 175/14, DE:BGH:2015:150915UVIZR175.14.0, BGHZ 206, 347, pkt 30; w kwestii roszczenia o zaniechanie w wypadku naruszenia ogólnych dóbr osobistych zob. jedynie wyrok sądu odsyłającego z dnia 27 kwietnia 2021 r., VI ZR 166/19, DE:BGH:2021:270421UVIZR166.19.0, NJW 2021, 3334, pkt 21, 23 z dalszymi odesłaniami). Zdaniem sądu odsyłającego ze względu na charakter roszczenia o zaniechanie powyższe musi znajdować zastosowanie również wówczas, kiedy roszczenie to wynika w świetle prawa Unii z RODO. Nie wyjaśniono tego jednak dotychczas w orzecznictwie Trybunału.

27 4. W przedmiocie trzeciego pytania prejudycjalnego

28 „W wypadku udzielenia na pytania 1a) i 1b) odpowiedzi przeczącej:

[...]”

29 Jeżeli w świetle przepisów RODO nie wchodzi w grę oparte na prawie Unii roszczenie o zaniechanie, nasuwa się pytanie, czy w tym zakresie poprzez art. 84 w związku z art. 79 RODO można odwołać się do prawa krajowego, czy też stoi temu na przeszkodzie cel polegający na zapewnieniu spójnego stopnia ochrony danych w ramach Unii (zob. motywy 9 i 10 RODO). Również ta kwestia nie została dotychczas wyjaśniona przez Trybunał, a w orzecznictwie i doktrynie wzbudza kontrowersje [...] [odesłanie do doktryny krajowej]. W świetle prawa krajowego roszczenie o zaniechanie może istnieć w drodze odpowiedniego

zastosowania § 1004 ust. 1 zdanie drugie w związku z § 823 BGB, jeżeli należy się obawiać dalszych naruszeń [zob. w kwestii roszczenia o zaniechanie przy naruszeniu prawa do informacyjnego samostanowienia w świetle stosowanego odpowiednio § 1004 ust. 1 zdanie drugie BGB, § 823 ust. 1 BGB, art. 2 ust. 1 GG wyrok sądu odsyłającego z dnia 15 września 2015 r., VI ZR 175/14, DE:BGH:2015:150915UVIZR175.14.0, BGHZ 206, 347, pkt 18; w kwestii roszczenia o zaniechanie w wypadku naruszenia ustawy mającej na celu ochronę drugiej osoby w rozumieniu § 823 ust. 2 zdanie pierwsze BGB zob. wyrok BGH (trybunału federalnego) z dnia 17 lipca 2008 r., I ZR 219/05, NJW 2008, 3565, pkt 13 z dalszymi odesłaniami].

- 30 5. W przedmiocie czwartego pytania prejudycjalnego
- 31 „[...]”
- 32 a) W wyroku z dnia 4 maja 2023 r. w sprawie C-300/21 Trybunał wyjaśnił, że art. 82 ust. 1 RODO należy interpretować w ten sposób, że samo naruszenie przepisów tego rozporządzenia nie wystarcza do przyznania prawa do odszkodowania, lecz konieczne jest w tym celu także powstanie szkody ([...] pkt 31 i nast., pkt 42). Ponadto stwierdził, że art. 82 ust. 1 RODO sprzeciwia się przepisowi krajowemu lub praktyce krajowej, które uzależniają uzyskanie odszkodowania za szkodę niemajątkową w rozumieniu tego przepisu od warunku, by szkoda poniesiona przez osobę, której dane dotyczą, osiągnęła pewien stopień wagi [...]. Trybunał wyjaśnił jednak także (ibidem, pkt 50), że odrzucenie progu wagi nie oznacza, iż osoba, której dotyczy naruszenie RODO, które miało wobec niej negatywne konsekwencje, jest zwolniona z obowiązku wykazania, że konsekwencje te stanowią szkodę niemajątkową w rozumieniu art. 82 RODO. Dokonując wykładni art. 82 RODO, Trybunał odniósł się ponadto między innymi do motywów 75 i 85 (ibidem, pkt 37). Pojęcie szkody u osoby fizycznej, której dane dotyczą, zostaje tam skonkretyzowane poprzez odniesienie do odrębnie wymienionych przykładów lub jako „wszelkie inne znaczne szkody gospodarcze lub społeczne”.
- 33 b) W obliczu naruszenia RODO, do którego doszło w niniejszej sprawie, oraz podniesionych przez osobę, której dane dotyczą, skutków takich jak obawa przed przekazaniem danych osobom trzecim pracującym w tej samej branży, posiadanie przez inną osobę wiedzy o okolicznościach podlegających dyskrecji, upokorzenie spowodowane porażką w negocjacjach płacowych i posiadanie przez osoby trzecie wiedzy na ten temat, nasuwa się w tym kontekście istotne dla rozstrzygnięcia, mające znaczenie nie tylko w tym konkretnym przypadku oraz niewyjaśnione jeszcze przez Trybunał pytanie o to, czy wykładni art. 82 ust. 1 RODO należy dokonywać w ten sposób, że tego rodzaju negatywne emocje takie jak na przykład również gniew, złość, niezadowolenie, zmartwienie i strach przed dalszymi naruszeniami, obawa przed utratą dobrej reputacji, które same w sobie stanowią część ogólnego ryzyka życiowego i często towarzyszą ludziom na co dzień, stanowią już szkodę niemajątkową w rozumieniu tej normy. Jednoznaczna odpowiedź na to pytanie nie wynika ani z art. 82 RODO, ani z motywów

dotyczących odszkodowania (zob. opinię rzecznika generalnego z dnia 27 kwietnia 2023 r. w sprawie C-340/21, [...] pkt 70 i nast. [...]).

34 6. W przedmiocie piątego pytania prejudycjalnego

35 „[...]”

36 a) W wyroku z dnia 4 maja 2023 r. w sprawie C-300/21 Trybunał wyjaśnił, że RODO nie zawiera przepisu mającego na celu określenie zasad dotyczących oszacowania odszkodowania, którego osoba, której dane dotyczą, w rozumieniu art. 4 pkt 1 tego rozporządzenia, może dochodzić na podstawie art. 82 owego rozporządzenia, jeżeli naruszenie tego rozporządzenia wyrządziło jej szkodę. W związku z tym, w braku norm prawa Unii w tej dziedzinie, do porządku prawnego każdego państwa członkowskiego należy określenie zasad dotyczących działań mających na celu zapewnienie podmiotom prawa ochrony uprawnień wynikających ze wspomnianego art. 82, a w szczególności kryteriów pozwalających na określenie zakresu należnego w tych ramach odszkodowania, z zastrzeżeniem poszanowania wspomnianych zasad równoważności i skuteczności ([...] pkt 54 z dalszymi odesłaniami, pkt 59).

37 Co się tyczy zasady skuteczności, Trybunał wyjaśnił, że do sądów krajowych należy ustalenie, czy przewidziane w prawie krajowym zasady ustalania przez sąd odszkodowania należnego z tytułu ustanowionego w art. 82 RODO prawa do odszkodowania nie czynią praktycznie niemożliwym lub nadmiernie utrudnionym wykonywania praw przyznanych przez prawo Unii, a w szczególności przez to rozporządzenie. W tym kontekście wskazał, że motyw 146 zdanie szóste RODO wskazuje, iż instrument ten ma zapewnić „pełne i skuteczne odszkodowanie za poniesione szkody”, a biorąc pod uwagę funkcję kompensacyjną prawa do odszkodowania przewidzianego w art. 82 RODO, oparte na tym przepisie odszkodowanie pieniężne należy uznać za „pełne i skuteczne”, jeżeli pozwala ono na pełną kompensację szkody poniesionej konkretnie w wyniku naruszenia tego rozporządzenia, przy czym dla celów takiego pełnego wyrównania nie jest konieczne nakazanie zapłaty odszkodowania o charakterze represyjnym ([...] pkt 56 i nast.).

38 b) Wydaje się, że nie wyjaśnia to jednak w wystarczającym stopniu, czy przy ustalaniu wysokości szkody niemajątkowej podlegającej naprawieniu zgodnie z art. 82 ust. 1 RODO istotne kryterium może stanowić stopień winy w naruszeniu RODO [zob. w tej kwestii również piąte pytanie prejudycjalne Bundesarbeitsgericht (federalnego sądu pracy, Niemcy) w sprawie C-667/21, Dz.U. UE C 95 z dnia 28 lutego 2022 r., s. 13 i nast.].

39 aa) W świetle prawa krajowego, jeżeli ustawa przewiduje słuszne odszkodowanie pieniężne za szkody niemajątkowe (zadośćuczynienie), przy ustalaniu wysokości tego odszkodowania należy uwzględnić fakt, że zadośćuczynienie ma podwójną funkcję: Ma stanowić dla poszkodowanego odpowiednie wyrównanie szkód, które nie mają charakteru majątkowego (funkcja

wyrównawcza). Powinno jednak jednocześnie uwzględniać to, że osoba wyrządzająca szkodę jest winna poszkodowanemu rekompensatę za to, co mu uczyniła (funkcja rekompensaty, utrwalone orzecznictwo dotyczące § 253 BGB, zob. jedynie wyrok sądu odsyłającego z dnia 8 lutego 2022 r., VI ZR 409/19, DE:BGH:2022:080222UVIZR409.19.0, VersR 2022, 635, pkt 11 z dalszymi odesłaniami). Co do zasady główny nacisk kładzie się przy tym wprawdzie na ideę wyrównania szkody. Ponieważ ustawa wymaga jednak, by odszkodowanie było słuszne, cel związany z wyrównaniem szkody nie może być jedynym istotnym kryterium decydującym o rozmiarze świadczenia. Kierowanie się wyłącznie ideą wyrównania szkody nie jest możliwe, ponieważ nie da się wyrazić w pieniądzu szkód niemajątkowych, a możliwości wyrównania szkody da się w nim wyrazić jedynie w ograniczonym zakresie. Funkcja rekompensaty wyraża osobistą relację między osobą, która wyrzuciła szkodę, a poszkodowanym, powstałą wskutek wystąpienia szkody. Relacja ta z natury rzeczy wymaga przyjrzenia się wszelkim okolicznościom danej sprawy oraz uwzględnienia ich przy ustalaniu rozmiaru świadczenia, jeżeli nadają danemu przypadkowi powstania szkody szczególny charakter. Do okoliczności tych należy również stopień winy osoby wyrządzającej szkodę (zob. ibidem, pkt 12 z dalszymi odesłaniami).

- 40 bb) W świetle tych zasad sąd odsyłający uważa, że wzięcie pod uwagę winy przy ustalaniu wysokości odszkodowania podlegającego wypłacie zgodnie z art. 82 ust. 1 RODO z tytułu poniesionej szkody niemajątkowej przy uwzględnieniu zasady skuteczności wchodzi w grę wtedy, kiedy odszkodowanie to pełni również funkcję rekompensaty – która w rozumieniu prawa krajowego nie służy usprawiedliwieniu odszkodowania o charakterze represyjnym – podobnie jak zadośćuczynienie. Opinia rzecznika generalnego z dnia 6 października 2022 r. w sprawie C-300/21 wskazuje na to, że mogłoby tak być ([...] pkt 29 [...]): »Wykładnia, która łączy automatycznie pojęcie „naruszenia” z pojęciem „odszkodowania” bez szkody, jest zatem nie do pogodzenia z brzmieniem art. 82 RODO. Nie da się jej również pogodzić z podstawowym celem odpowiedzialności cywilnej ustanowionym na mocy RODO, jakim jest zadośćuczynienie osobie, której dane dotyczą, właśnie poprzez „pełne i skuteczne” odszkodowanie za poniesioną przez nią szkodę«. Wina mogłaby zatem podlegać uwzględnieniu jako jeden z aspektów branych pod uwagę w ramach badania, jaka kwota jest odpowiednia, aby zapewnić „pełne i skuteczne” wyrównanie szkody niemajątkowej. W opinii z dnia 25 maja 2023 r. w sprawie C-667/21 rzecznik generalny uzasadnił jednak swoje stanowisko, zgodnie z którym stopień winy nie ma znaczenia przy ustalaniu wysokości szkody niemajątkowej podlegającej wyrównaniu na podstawie art. 82 ust. 1 RODO, między innymi tym, że odszkodowanie musi być „pełne” ([...] pkt 118 [...]).
- 41 7. W przedmiocie szóstego pytania prejudycjalnego
- 42 „W wypadku udzielenia na pytania 1a), 1b) lub 3 odpowiedzi twierdzącej: [...]”

- 43 Jeżeli w niniejszej sprawie należy przyznać powodowi roszczenie o zaniechanie na podstawie prawa Unii lub prawa krajowego, nasuwa się pytanie, czy okoliczność tę można uwzględnić przy ustalaniu wysokości odszkodowania za szkodę niemajątkową w świetle art. 82 ust. 1 RODO jako kryterium ograniczające zakres roszczenia. W świetle prawa krajowego przy ustalaniu wysokości odszkodowania pieniężnego za szkody niemajątkowe w ramach wymaganej oceny wszystkich okoliczności należy uwzględnić również uzyskany tytuł wykonawczy dotyczący roszczenia o zaniechanie; tytuł ten i związane z nim możliwości w zakresie egzekucji mogą mieć wpływ na roszczenie o odszkodowanie pieniężne, a w razie wątpliwości nawet je wykluczać (zob. w kwestii odnośnego utrwalonego orzecznictwa sądu odsyłającego w przedmiocie odszkodowania pieniężnego w wypadku zawinionego naruszenia ogólnych dóbr osobistych jedynie wyrok sądu odsyłającego z dnia 22 lutego 2022 r., VI ZR 1175/20, DE:BGH:2022:220222UVIZR1175.20.0, VersR 2022, 830, pkt 44 z dalszymi odesłaniami). Pytanie o to, czy i ewentualnie w jakim zakresie (czy możliwe jest jedynie zmniejszenie, czy też również całkowite wykluczenie?) zasady te można zastosować przy uwzględnieniu zasady skuteczności do roszczenia o naprawienie szkody niemajątkowej w świetle art. 82 ust. 1 RODO, wydaje się budzić wątpliwości i nie można na nie udzielić jednoznacznej odpowiedzi na podstawie dotychczasowego orzecznictwa Trybunału.

[...]